

Imperialisme og industrialisme

	Industrialisme	Europasimperialisme	Arbejderbevægelsen	Danmark
1750-1775	Stor befolkningstilvækst i Europa, især i England Ca. 1750 Udsmeltning af jern med stenkul (England) 1766 Spindemaskine, "Spinning Jenny" 1769 James Watts dampmaskine	1763 Indien beherskes af England 1763 England underlægger sig hele Nordamerika Trekantshandlen blomstrer		
1775-1800	1776 Adam Smithudgiver liberalismens hovedværk 1785 Maskinvæv 1787 det første jernskib 1798 Malthus publicerer sin befolkningsteori	1776 De 13 nordamerikanske kolonier løsriver sig fra England	1799 Fagforeninger forbydes i England	1755-1814 De store landboreformer
1800-1825	1802 Det første dampskib 1825 Den første jernbane (i England)		1813 Robert Owen om socialisme (utopisk)	
1825-1850	1844 Morse opfinder telegraf		1833 Engelsk lov om børnearbejde 1848 Arbejderoprør i Frankrig (Junirevolutionen)	1848-49 Enevælden afskaffes, grundloven indføres 1848-1850 Den første slesvigske krig.
1850-1875	1866 Tyskeren Siemens udvikler dynamoen 1866 Telegrafkabel under Atlanten 1869 Transkontinental jernbane i USA 1876 Første telefon (Graham Bell)	1869 Suezkanalen åbnes	1863 Tysk arbejderparti stiftes 1864 Karl Marx stifter Internationale 1868 Trade Union Congress 1871 Pariserkommunen - arbejderoprør slås ned	1855 Næringsfriheden indføres 1864 Krig mod Preussen - Danmark mister hertugdømmerne 1871 Socialdemokratiet stiftes 1873 Fabrikslov
1875-1914	1882 Elkraftværk i New York 1885 Daimler og Benz: Benzindreven bil 1903 Første motorflyvning (USA) 1909 Fords samlebåndsproduktion USA bliver verdens største industrination, Tyskland den næststørste	Voldsom udvandring fra Europa til USA (34 mill) 1882 Ægypten bliver britisk protektorat 1884 Berlinkonferencen om delingen af Afrika 1885 Indokina bliver fransk 1886 Burma bliver britisk 1898 USA overtager Philippinerne	1875 Nyt tysk arbejderparti 1878-1900 Socialistpartier forbudt i Tyskland 1887 The Independent labour Party stiftes i England 1889 Anden Internationale stiftes	1898 De Samvirkende Fagforbund (LO)

Storpolitik 1870-1923

	Europæisk storpolitik	Balkan og Mellemøsten	Afrika og Asien
1870-1880	<p>1870-71 Fransk tysk krig. Frankrig taber Alsace-Lorraine</p> <p>1871 Tyskland samlet i ét rige</p> <p>1873 Rusland, Tyskland og Østrig-Ungarn indgår løst "Trekejsersforbund"</p> <p>1879 Tysk-østrig-ungarsk forbund</p>	<p>1877-78 Rusland besejrer Tyrkiet.</p> <p>1878 Berlinkonferencen fastlægger grænserne på Balkan. Serbien, Montenegro og Rumænien selvstændige stater. Bosnien østrigsk.</p>	<p>1879 Engelsk krig mod Afghanistan - for at bremse russisk indflydelse</p>
1880-1890	<p>1882 Tripelalliancen mellem Tyskland, Østrig-Ungarn og Italien</p>		<p>1881 Frankrig besætter Tunis, som også Italien gør krav på</p> <p>1882 England tager kontrol med Ægypten og udfordrer dermed Frankrig</p> <p>1884 Tysk kolonipolitik begynder</p>
1890-1914	<p>1894 Fransk-russisk forsvarsalliance</p> <p>1904 Engelsk-fransk forståelse (Entente)</p> <p>1907 Engelsk-russisk forståelse (Entente)</p>	<p>1894 Armensk oprør mod tyrkerne slås ned efterfulgt af voldsomme massakrer - Tyskland støtter Tyrkiet</p> <p>1912-13 Tyrkiet taber krig mod Bulgarien, Serbien og Grækenland</p>	<p>1896 Italien forsøger at besætte Ethiopien, men bliver besejret</p> <p>1898 Fransk-engelsk krise om Sudan (Fashoda-affæren)</p> <p>1904-05 Japan besejrer Rusland</p> <p>1905-06 Fransk-tysk krise om Marokko</p>
1914-1918	<p>Første Verdenskrig</p>	<p>1917 Russisk Revolution</p> <p>1918 Det tyske kejserrige, det østrig-ungarske kejserrige og det tyrkiske sultanat opløses</p>	
1918-1923	<p>11. nov. 1918: Våbenstilstand på Vestfronten</p> <p>1919: Versaillestraktaten</p>	<p>1918 Nye stater: Polen, Jugoslavien, Tjekkoslaviet</p> <p>1919 Folkeforbundet</p> <p>1923 Fredsslutning med Tyrkiet.</p> <p>1923 Tyrkiet bliver republik</p>	<p>1919 Tyrkiets besiddelser i Mellemøsten bliver franske og britiske mandatområder</p>

1. Verdenskrig

	Storpolitikken	Vestfronten	Østfronten
1914	<p>28.6. Østrig-Ungarns tronfølger myrdes i Sarajevo, Bosnien</p> <p>28.7. Østrig-Ungarn erklærer Serbien krig</p> <p>1.8. Tyskland erklærer Rusland krig</p> <p>3.8. Tyskland erklærer Frankrig krig</p> <p>4.8. England erklærer Tyskland krig</p>	<p>1.8. Tyskland angriber Belgien - Schlieffenplanen iværksættes</p> <p>6.9. Tysklands offensiv standses ved floden Marne.</p> <p>September: Skyttegravskrigen begynder</p> <p>Englands flåde blokerer Tysklands havne.</p> <p>Tyskland indleder ubådskrig mod England</p>	<p>August: Russiske tropper i offensiven i Østpreussen</p> <p>26.-30.8 Den tyske hær tilføjer russerne et knusende nederlag ved Tannenberg</p> <p>9.-14.9. Tyskerne besejrer russerne i slaget ved de Masuriske søer</p>
1915	<p>24.5. Italien træder ind i krigen imod Østrig-Ungarn</p> <p>29. 10. Tyrkiet træder ind i krigen på Tysklands og Østrig-Ungarns side imod Rusland</p>	<p>7.5. Tysk ubåd sænker passagerskibet Lusitania</p> <p>Fly og krigsgas anvendes</p>	<p>7.-21.2. Tyskerne vinder et nyt slag ved de Masuriske søer - store russiske tab</p> <p>4.12. Østrig-Ungarn har erobret hele Serbien</p> <p>25.4. Engelsk landgang ved de tyrkiske stræder (Gallipoli)</p>
1916		<p>21.2.-18.12. Slaget ved Verdun - resultatløs tysk offensiv. Samlede tab: 700.000</p> <p>31.5.-1.6. Jyllandsslaget - krigens eneste søslag mellem den engelske og tyske flåde ender uafgjort.</p> <p>1.7.-18.11. Slaget ved Somme - resultatløs allieret offensiv. Samlede tab: Over 1 million.</p> <p>Briterne anvender tanks ved Somme.</p>	<p>9. 1. England må evakuere sine tropper fra Gallipoli - et nederlag</p> <p>Russiske forsøg på offensiv bryder sammen</p>
1917	<p>5.4. USA går ind i krigen</p> <p>15.3. Revolution i Rusland - Zaren abdicerer</p> <p>8. 11. Bolsjevikkerne tager magten i Rusland</p> <p>14.12. Våbenstilstand på Østfronten</p>	<p>31.1. Tyskland proklamerer uindskrænket ubådskrig</p>	<p>Russisk offensiv i juli mislykkes</p>
1918	<p>8.1. USAs præsident Wilson foreslår fred på grundlag af 14 punkter</p> <p>3.3.1918 Rusland slutter fred med Tyskland (Brest-Litowsk-</p>	<p>21.3.-29.4. Tyskernes sidste offensiv (Der Kaiserschlacht") mislykkes</p> <p>8.8 De allierede i offensiven - på én dag trænges tyskerne 20 km. tilbage</p>	

	Storpolitikken	Vestfronten	Østfronten
	<p>freden).Store russiske afståelser</p> <p>3.11. Østrig-Ungarn indgår våbenhvile</p> <p>11.11. På Tysklands anmodning indgås våbenhvile - krigen er slut</p>		

Den russiske revolution

	Rusland/Sovjetunionen	Europa
1898-1905	<p>1898 Det russiske Socialdemokrati stiftes</p> <p>1903 Pogromer- jødeforfølgelser</p> <p>1903 Det russiske socialdemokrati deles i Bolsjevikker og Mensjevikker</p> <p>1904-5 Rusland lider nederlag i russisk-japansk krig</p> <p>1905 Revolution mod Zaren slås ned</p> <p>1905 Revolutionære terrorister myrder indenrigsminister og politichef von Plehve</p>	
1905-1910	<p>1906 Dumaen træder sammen - en valgt, rådgivende forsamling</p> <p>1906 Regeringsleder Stolypin begynder jordreformer for at skabe en selvejerbondeklasse</p> <p>1907 Engelsk-russisk forståelse</p>	
1910-1917	<p>1911 Premierminister Stolypin myrdes af revolutionær terrorist</p> <p>1912 Massakre på minearbejdere</p> <p>1914-1915 Store russiske nederlag til den tyske hær</p>	<p>1914 Første Verdenskrig bryder ud.</p> <p>Socialdemokraterne i Europa stemmer for krigsbevillinger - venstremindretal bryder ud (senere kaldet kommunister)</p>
1917	<p>8.3. Uroligheder i Skt. Petersborg</p> <p>12.3. En arbejdersovjet oprettes i Skt. Petersborg</p> <p>15.3. Zaren abdicerer - en provisoriskregering dannes af Dumaen</p> <p>4.4. Lenin proklamerer, at sovjetterne skal tage</p>	<p>5.4. USA går ind i krigen mod Tyskland og Østrig-Ungarn</p>

	Rusland/Sovjetunionen	Europa
	<p>magten</p> <p>16.6. Første Alrussiske Sovjetkongres</p> <p>Juli: Russisk offensiv mislykkes</p> <p>September: Militærkup slår fejl</p> <p>8.11. Bolsjevikkerne tager magten i sovjeternes navn</p> <p>9.11. Den anden Alrussiske Sovjetkongres anerkender bolsjevikisk regering</p>	
1918-1920	<p>6.1. 1918 Den bolsjevikiske regering opløser den grundlovgivende forsamling</p> <p>Januar 1918: Borgerkrig mellem de røde og de hvide bryder ud.</p> <p>3.3. 1918 Rusland (Sovjetunionen) slutter fred på Tysklands betingelser</p> <p>17.7. 1918 Zaren og hans familie henrettes af de røde</p> <p>1920 De hvide hære er slået</p>	<p>Januar 1919: Kommunistisk oprør i Berlin slås ned</p> <p>Marts 1919: Komintern dannes</p> <p>Marts-august 1919: Rådsrepublik i Ungarn</p> <p>April-maj 1919: Rådsrepublik i Bayern</p>
1920-1925	<p>Marts 1921: Garnisonen på Kronstadt gør oprør mod sovjetstyret</p> <p>Marts 1921: Ny Økonomisk Politik indføres (NEP)</p> <p>1921-1922: Hungersnød (5 mill. døde)</p> <p>1922 Stalin bliver generalsekretær for kommunistpartiet</p> <p>21.1.1924 Lenin dør</p>	<p>1922 Italien bliver fascistisk (Mussolini)</p>
1925-1930	<p>1925 Stalin vinder magtkampen om lederskabet i partiet</p> <p>1929 Overgang til planøkonomi - femårsplaner</p> <p>1929 Kollektivisering af landbruget begynder</p>	<p>1929 Den økonomiske verdenskrise begynder</p>
1930-1935	<p>1932 Hungersnød som følge af kollektiviseringen (måske 6 mill. døde)</p>	<p>1933 Nazisterne kommer til magten i Tyskland</p>
1935-1940	<p>1936 Kollektiviseringen afsluttes</p> <p>1936-38 Moskvaprocesserne. Omfattende udrensning.</p>	<p>1936-39 Den Spanske Borgerkrig</p> <p>1939 Ikke-angrebspagt Sovjetunionen-Tyskland.</p> <p>Anden Verdenskrig begynder.</p> <p>September 1939: Sovjetunionen besætter Østpolen.</p>

Krisen i 1930'erne

	Tyskland	Europa	USA	Danmark
1919-1925	<p>1918 Kejseren abdicerer, Weimar-republikken udråbes</p> <p>1919 Revolutionære opstande i Berlin og Bayern</p> <p>1923 Frankrig besætter Ruhr - hyperinflation</p> <p>1923 Hitlers kupforsøg mislykkes</p> <p>1924 Dawes-planen nedsætter erstatningsbetalingerne</p>	<p>1919 Versailles-freden</p> <p>1920 Første møde i Folkeforbundet</p> <p>1922 Italien bliver fascistisk (Mussolini)</p> <p>1925 Locarno - Grænserne i Vesteuropa garanteres</p>	<p>1919 Senatet afviser godkendelse af Versaillesfreden</p>	<p>1920 Nordslesvig genforenes med Danmark</p> <p>1920 Påske-krisen - parlamentarismen fastslås som statsisk</p>
1925-1930	<p>1925 Feltmarskal Hindenburg bliver præsident</p> <p>1929 Young-planen sænker yderligere erstatningerne</p>	<p>1926 Tyskland i Folkeforbundet</p>	<p>Oktober 1929: Børskrak i Wall Street</p>	<p>1929 Socialdemokratiet og radikale danner regering</p>
1930-1935	<p>1930 Nazisternes bliver næststørste parti</p> <p>1930 Regeringen styrer med præsidentdekreter</p> <p>1932 Nazisterne bliver største parti</p> <p>1933 Hitler bliver rigskansler og regeringen får lovgivningsmagt</p> <p>1934 De lange knives nat</p> <p>1934 Efter Hindenburgs død bliver Hitler både præsident og kansler: "Fører"</p>	<p>1931 Massearbejdsløshed i Europa</p> <p>1933 Tyskland forlader Folkeforbundet</p>	<p>1930 Massearbejdsløshed i USA</p> <p>1932 Franklin D. Roosevelt vinder præsidentvalget</p> <p>1933 New Deal-politikken begynder</p>	<p>1932 Den økonomiske krise kulminerer</p> <p>1933 Kanslergade-forliget</p>
1935-1940	<p>1935 Almindelig værnepligt</p> <p>1935 Racelove udskiller jøder fra øvrig befolkning</p> <p>1936 Tropper besætter den demilitariserede Rhinzone</p> <p>9.11.1938 Krystalnatten - overfald på jøderne</p>	<p>1935-36 Italien erobrer Etiopien</p> <p>1936 -39 Den spanske borgerkrig</p> <p>1938 Anschluss - Østrig forenes med Tyskland</p> <p>1938 München - Tjekkoslaviet må afstå Sudeterland</p>	<p>1936 Roosevelt genvælges</p>	<p>1939: Danmark indgår ikke-angrebspagt med Tyskland</p>

	Tyskland	Europa	USA	Danmark
		<p>1939 Tyskland opløser resten af Tjekkoslaviet</p> <p>1939 Tysk-russisk ikke-angrebspagt.</p> <p>Sept. 1939 Anden Verdenskrig bryder ud med Tysklands angreb på Polen.</p>		

Optakt til Anden Verdenskrig

	Europa	Asien
1931	Tysk-østrigsk toldunion forhindres med henvisning til Versaillestraktaten	Japan besætter det kinesiske Manchuriet
1932	Storbritannien og Commonwealth laver toldaftale	Manchuriet bliver til Japansk lydstat (Manchukuo)
1933	Hitler kommer til magten i Tyskland Tyskland træder ud af Folkeforbundet	
1934	Sovjetunionen indtræder i Folkeforbundet	
1935	Tyskland indfører almindelig værnepligt Storbritannien indgår flådeaftale med Tyskland Italien angriber Abessinien Frankrig indgår forsvaraftale med Sovjetunionen og Tjekkoslaviet	
1936	Italien besejrer Abessinien Den spanske borgerkrig bryder ud Tyske tropper rykker ind i det demilitariserede Rhinland Italiensk-tysk alliance (Berlin-Rom-aksen)	Tyskland og Japan indgår "Antikominternpagten" Grænsesammenstød mellem sovjetiske og japanske styrker i Sibirien/Manchuriet
1937	Italien forlader Folkeforbundet og indtræder i AntiKominternpagten	Japan angriber Kina og besætter store dele af landet
1938	Anschluss - Østrig forenes med Tyskland München -konferencen. Tjekkoslaviet må afstå Sudeterland til Tyskland	
1939	Franco sejrer i den spanske borgerkrig	

	Europa	Asien
	<p>15.3. Tyskland udsletter resten af Tjekkoslaviet</p> <p>23. 8. Tysk-russisk ikke-angrebspagt</p> <p>1.9. Tyskland angriber Polen</p> <p>3.9. Storbritannien og Frankrig erklærer Tyskland krig</p> <p>17.9. Sovjetunionen besætter den østlige del af Polen efter aftale med Tyskland</p>	

2. Verdenskrig

	Vesteuropa og Afrika	Østeuropa og Balkan	Holocaust	Stillehavet og Asien
1939	<p>3.9. England og Frankrig erklærer Tyskland krig</p> <p>The "phoney war" på Vestfronten</p>	<p>1.9. Tyskland angriber Polen</p> <p>17.9. Sovjetunionen rykker ind i Østpolen</p> <p>30.11. Sovjetunionen angriber Finland (Finsk-russisk vinterkrig)</p>	<p>Januar: Hitler truer med udslettelse af jøderne i Europa i tilfælde af krig</p> <p>September: Jødestjernen indføres i Tyskland</p> <p>Drab begynder i Polen</p> <p>Oktober: Deportation af jøder fra Tyskland til Polen begynder</p>	
1940	<p>9.4. Tyskland besætter Danmark og angriber Norge</p> <p>10.5. Tysk offensiv mod Frankrig</p> <p>10.6. Italien træder ind i krigen på Tysklands side</p> <p>22.6. Frankrig er slået og indgår våbenhvile</p> <p>12.8.-30.9. The Battle of Britain - Tyskland taber kampen om luftherredømme</p> <p>September: Italiensk offensiv fra Libyen mod den engelske hær i Ægypten - slår fejl.</p>	<p>12.3. Finland slutter fred og afstår store landområder</p> <p>Juni: Sovjetunionen besætter de tre baltiske stater</p> <p>28.10. Italien angriber Grækenland, men slås tilbage</p>	<p>Januar: Etablering af jødeghettoer i Polen</p>	<p>September: Japan besætter den franske koloni Vietnam</p>

	Vesteuropa og Afrika	Østeuropa og Balkan	Holocaust	Stillehavet og Asien
1941	<p>Februar: Tyskland kommer Italien til undsætning i Nordafrika</p>	<p>6.4. Tyskland kommer Italien til undsætning i Grækenland</p> <p>22.6. Tyskland angriber Sovjetunionen</p> <p>December: Den tyske offensiv standses før Moskva</p>	<p>Juli: 4 "indsatskommandoer" skyder fra nu af systematisk jøder på erobret sovjetisk område</p> <p>Oktober: Første udryddelseslejr bygges (Belzec)</p> <p>December: Anvendelse af gaskamre</p>	<p>7.12. Japan angriber USAs Stillehavsflåde på Hawaii (Pearl Harbor)</p> <p>December: Japan indleder offensiv mod engelske kolonier (Malaya, Burma) og det amerikanske Filippinerne</p>
1942	<p>Februar: Britiske bombninger af tyske byer begynder</p> <p>23.10.-5.11. Britisk sejr i slaget ved El Alamein afslutter krigen i Nordafrika</p>	<p>Tysk forårsoffensiv mod Kaukasus</p> <p>17.6 Tysk fremstød mod Stalingrad ved Volga</p>	<p>20.1. Wansee-konferencen: Gennemførelsen af jødeudryddelsen planlægges</p> <p>Seks udryddelseslejre etableres i Polen-Hviderusland.</p> <p>Deportationer af jøder fra hele Europa til lejrene</p>	<p>Juni: Japanerne har erobret Burma, Filippinerne og Indonesien og truer Australien.</p> <p>4.6.-7.6. Slaget ved Midway - USA sikrer sig flådeoverlegenhed i Stillehavet</p>
1943	<p>9.7. Engelsk-amerikansk landgang i Italien</p>	<p>2.2. Den tyske hær i Stalingrad overgiver sig. Herefter er tyskerne på stadig tilbagetog</p>	<p>Januar: Oprør i ghettoen i Warszawa. Ghettoen jævnes med jorden.</p>	
1944	<p>6.6. Engelsk-amerikansk landgang i Normandiet</p> <p>23.9.-13.10. Italien indgår våbenhvile og erklærer krig mod Tyskland</p> <p>December: Tysklands modoffensiv i vest standses</p>	<p>Juni: Sovjetunionens hær er nået til den polske grænse</p>	<p>23.7. Første udryddelseslejr befries af sovjetiske tropper (Majdanek)</p>	
1945	<p>7.5. Tyskland kapitulerer</p>	<p>2.5. Sovjetunionen erobrer Berlin</p>	<p>7.1. Auschwitz befries af sovjetiske tropper</p>	<p>April USA erobrer den japanske ø Okinawa og kan herfra bombe Japan</p> <p>6.8. Atombombe mod Hiroshima</p> <p>9.8. Atombombe mod Nagasaki</p> <p>15.8. Japans kapitulation bekendtgøres</p>

Den kolde krig

	Øst-vest-relationer	Den vestlige verden	Den kommunistiske verden	Våbenkapløbet
1945	<p>Februar: Jalta-konferencen</p> <p>26.6. FN-pagten underskrives</p> <p>August: Potsdam-konferencen</p>	<p>Samlingsregeringer i de fleste tidligere besatte vesteuropæiske lande</p>	<p>Brede provisoriske regeringer i Østeuropa under sovjetisk kontrol</p>	<p>6.8. Atombombesprængning over Hiroshima</p>
1946	<p>5.3. Churchills "jernetæppetale"</p>	<p>Den græske borgerkrig (1946-49) bryder ud</p>	<p>Januar: Jugoslavien erklærer sig som "Folkedemokrati"</p>	
1947	<p>12.3. Truman-doktrinen erklæres</p> <p>5.6. Marshallplanen fremsættes</p>		<p>Et-partistyre i de fleste østeuropæiske lande</p> <p>22.9. Kominform oprettes</p>	
1948	<p>24.6. Berlin-blokaden begynder</p>	<p>Vestunionen: en forsvarsalliance mellem England, Frankrig og Benelux</p> <p>OEEC dannes</p>	<p>Februar: Kommunisterne overtager magten i Tjekkoslaviet</p>	
1949	<p>12.5. Berlin-blokaden slutter</p>	<p>4.4. NATO oprettes</p>	<p>Kommunistpartiet tager magten i Kina</p>	<p>Sovjetunionen får atomvåben</p>
1950-1955	<p>1950-1953 Koreakrigen mellem Nord- og Sydkorea. USA og Kina deltager</p> <p>1954 Frankrig trækker sig ud af Vietnam, som deles</p>	<p>1951 Sikkerheds-aftale mellem Japan og USA</p> <p>1955 Vesttyskland i NATO</p>	<p>1955 Warszawapagten oprettes</p>	<p>1952 USA får brintvåben</p> <p>England får A-våben</p> <p>1953 Sovjet får brintvåben</p>
1955-1960			<p>1956 Sovjet invaderer Ungarn</p> <p>1960 Brud mellem Sovjetunionen og Kina</p>	<p>1960 Frankrig får A-våben</p> <p>1964 Kina får A-våben</p>
1960-1965	<p>1961 Cuba bliver Sovjet-allieret</p> <p>1961 Berlinmuren</p> <p>1962 Cuba-krisen</p> <p>1964 USAs deltagelse i Vietnamkrigen eskaleres</p>			<p>1957 Interkontinentale raketter</p>

	Øst-vest-relationer	Den vestlige verden	Den kommunistiske verden	Våbenkapløbet
1965-1970		1968 Præsident Johnson opgiver at stille op på grund af modstand mod Vietnamkrigen	1968 Sovjetunionen m.fl. invaderer Tjekkoslaviet (Brezjnev-doktrinen)	
1970-1975	<p>1972 Vesttyskland og Østtyskland anerkender hinanden</p> <p>1972 SALT -aftale om A-våben</p> <p>1972 USA anerkender Kina</p> <p>1973 Paris-aftalerne afslutter USAs deltagelse i vietnamkrigen</p> <p>1975 Helsinki-aftalerne om Europa</p>			
1975-1980	<p>1979 SALT 2</p> <p>USA-støtte til antisovjetiske mujahideener i Afghanistan</p>	1979 Shahan af Iran styrtes af vest-fjendtlige islamister	<p>1976 Mao dør - kapitalistiske reformer begynder i Kina</p> <p>1979 Sovjetunionen invaderer Afghanistan</p>	1979 Nye missiler i Vesteuropa besluttet
1980-1985			<p>1980 Solidaritet oprettes i Polen</p> <p>1985 Gorbatjov bliver generalsekretær for Sovjetunionens kommunistiske parti</p>	<p>1981 Præsident Reagan intensiverer oprustningen</p> <p>1983 Reagan begynder "stjernekrigsprojektet"</p>
1985-1991	<p>1988 International aftale om sovjetisk tilbagetrækning fra Afghanistan</p> <p>1990 Vesttyskland og Østtyskland genforenes</p>		<p>Indenrigspolitiske reformer i Sovjetunionen</p> <p>Sovjet opgiver Brezjnev-doktrinen</p> <p>1989: De kommunistiske regimer i Østeuropa falder</p> <p>9.11. 1989 "Muren falder" i Berlin</p> <p>1991: Sovjetunionen opløses</p>	

Afkoloniseringen

	International politik	Asien	Afrika
1919-1925	<p>1919 Folkeforbundet</p> <p>1919 Tysklands og Tyrkiets besiddelser bliver mandater under Folkeforbundet</p>	<p>1920 Syrien og Libanon fransk mandat</p> <p>1920 Irak, Jordan, Palæstina britisk mandat</p> <p>1919 Ny forfatning i Indien giver indrømmelser til indernes medindflydelse</p> <p>1921 Gandhi overtager ledelsen af Det Indiske Kongresparti</p>	<p>1920 Tysk Østafrika (Tanzania) britisk mandat</p> <p>1920 Cameroun fransk mandat</p> <p>1920 Tysk Sydvestafrika (Namibia) sydafrikansk mandat</p> <p>1922 Ægypten formelt uafhængigt af Storbritannien</p>
1925-1930		<p>1930 Gandhi skaber masseprotest i Indien: Saltmarchen</p>	
1930-1935	<p>1931 "Westminster-statutten" sidestiller Storbritannien og dominions (Canada, Australien, New Zealand, Sydafrika)</p>	<p>1932 Kongeriget Saudi-Arabien dannes</p>	
1935-1940		<p>1935 Kongedømmet Irak dannes</p>	<p>1935-36 Italien erobrer Etiopien</p>
1940-1945	<p>1945 FN-pagten pålægger kolonimagter at arbejde for koloniernes selvstyre</p>	<p>1941-42 Japan besætter fransk Indokina, hollandsk Ostindien (Indonesien) og britisk Burma og Malaya.</p> <p>1945 Europæisk styre genskabes efter Japans nederlag</p> <p>1945 Vietnam erklærer sig uafhængigt</p>	
1945-1950	<p>1945 Den Arabiske Liga stiftes</p> <p>1949 USAs præsident Truman lover u-landshjælp</p>	<p>1946 Filippinerne uafhængt</p> <p>1946 Kolonikrigen mellem Vietminh og Frankrig begynder</p> <p>1946 Jordan og Syrien uafhængige</p> <p>1947 Indien og Pakistan uafhængige</p> <p>1948 Storbritannien opgiver Palæstinamandatet - staten Israel udråbes</p> <p>1948-49 Første jødisk-arabiske krig</p> <p>1949 Indonesien uafhængigt</p>	<p>1948 Sydafrika indfører apartheid</p>
1950-1955	<p>1955 Bandung-konferencen - Den alliancefri bevægelse stiftes</p>	<p>1954 Frankrig opgiver kolonikrigen i Indokina - Nordvietnam, Sydvietnam, Laos og Cambodia</p>	<p>1951 Libyen bliver uafhængigt</p> <p>1952 "Mau-mau"-opstand mod</p>

	International politik	Asien	Afrika
		uafhængige	briterne i Kenya 1954 Den fransk-algierske kolonikrig begynder 1956 Tunesien og Marokko uafhængige
1955-1960	1956-58 Sovjetunionens indflydelse i Ægypten, Syrien og Irak vokser	1957 Krigen i Vietnam begynder som borgerkrig i Sydvietnam 1960 Amerikansk støtte til Sydvietnam tager fart	1956 Storbritannien og Frankrig må opgive deres militære aktien mod Ægypten (Suezkanalen) 1957 Ghana uafhængigt som første land syd for Sahara
1960-1965			1960 Det store uafhængighedsår - mange stater bliver selvstændige 1961 Sydafrika må trække sig ud af Commonwealth
1965-1975		1975 USA trækker sig ud af Vietnam	1975 Portugal opgiver sine kolonier - Angola og Mocambique
1975-1985			1980 Sort flertalsstyre i Sydrhodesia (Zimbabwe)
1985-1995			1994 Sort flertalsstyre indføres i Sydafrika

Det kapitalistiske Vesten

	Periode	Organisationer/traktater/begivenheder	Konjunkturer
1945-1950	Statslig styret genopbygning Ny kapitalistisk verdensorden	1944 Bretton Woodsaftalerne 1947 Marshall-planen 1947 GATT 1948 OECD	Omstilling til fredstidsøkonomi- høj vækst fra 1947
1950-1973	Den store højkonjunktur "De glade 60'ere" (keynesianisme)	1952 Kul-og Stål-unionen 1957 EF (Vesttyskland, Frankrig, Italien, Benelux) 1959 EFTA 1971 USA ophæver dollarens guldindløselighed	Høj vækst Moderat inflation Lav arbejdsløshed Import af arbejdskraft

	Periode	Organisationer/traktater/ begivenheder	Konjunkturer
			Masseforbruget begynder
1973-1975	Oliekrisen	1973 Storbritannien, Danmark og Irland i EF 1974 Voldsomme prisstigninger, besluttet af OPEC	Produktionsfald Høj inflation Stigende arbejdsløshed
1975-1983	"Stagflationsperioden"	1980 Den anden oliekrise	Langsom vækst (stagnation) Høj inflation Høj arbejdsløshed
1983-1993	Monetarismens periode	1986 Spanien og Portugal i EF 1986 EF indfører "det indre marked" 1989-91 Kommunismens fald - Europas økonomiske deling ophører	Stigende vækst Faldende inflation Høj arbejdsløshed
1993-2008	Globaliseringen	1991 Maastricht-traktaten - EF bliver til EU 1995 Sverige, Finland, Østrig i EU 1999 Tjekkoslaviet, Polen, Ungarn i EU 2004 Nye lande i EU: Estland, Letland, Litauen, Rumænien, Bulgarien, Slovakiet, Slovenien, Cypern, Malta.	Høj vækst Lav inflation Faldende arbejdsløshed
2008-	Finanskrise	2008 Det internationale finanssystem tæt på kollaps - reddes af voldsom statslig støtte	Fald i produktion Voksende arbejdsløshed

Den tredje verden

	Periode	Begivenheder - organisationer	Konjunkturer
1945-1950	Afkolonisering i Asien	1945 FNs udviklingsorganisationer: FAO for landbrug, WHO for sundhed 1947 Indien og Pakistan uafhængige 1949 Truman proklamerer amerikansk u-landshjælp 1949 Kina bliver kommunistisk	Omstilling til fredstidsøkonomi - høj vækst fra 1947
1950-1973	Afkolonisering i Afrika 1957-1973 Konkurrence mellem	1950: Indien indleder statsstyret planøkonomi 1955 Bandung-konferencen 1960: FN sætter u-landshjælp på 1%	1950-1955: stigende råvarepriser Fra 1955 stærkt faldende råvarepriser

	Periode	Begivenheder - organisationer	Konjunkturer
	forskellige udviklingsmodeller	af BNP som mål for rige lande. Det realiseres ikke. 1960'erne: Grøn revolution i bl. a. Indien 1960-1965 Congokrigen - den første store afrikanske borgerkrig	1960erne: Det "østasiatiske mirakel" begynder
1973-1991	Planøkonomi viger for markedsøkonomi	1975 Indien indleder sterilisationskampagner 1978 Kina bevæger sig mod markedsøkonomi 1979 Kina indleder etbarnspolitikken 1982 gældskriser i flere latinamerikanske lande	1973 Voldsomme olieprisstigninger rammer den tredje verden Industriudflytning fra den kapitalistiske verden til den tredje verden tager fart Tredje verdens gældsbyrde vokser voldsomt - stigende renter i 1980-erne. (gældsfølde)
1991-2010	Globalisering	1991 Indien overgår til markedsøkonomi 1999 De 7 største kapitalistiske lande eftergiver de fattigste tredjeverdenslande en tredjedel af deres gæld	Voldsom vækst i store tredjeverdenslande: Brasilien, Indien, Kina.

Kommunismen

	Internationalt	Sovjetunionen	Østeuropa	Asien
1945-1950	1947 Kominform dannes		1947 De fleste østeuropæiske lande kommunistiske 1948 "Kup i Prag" 1949 DDR dannes	1949 Kina bliver kommunistisk
1950-1955	1950-53 Koreakrigen	1953 Stalin dør, kollektivt styre "Tøbrud" i Sovjetunionen 1955 Khrusjtjov vinder magt-kampen i Moskva	1953 Opstand i DDR	1954 Nordvietnam bliver kommunistisk
1955-1960		1956 Den 20. sovjetiske partikongres - afsløring af stalinismen	1956 Opstand i Ungarn nedkæmpes	1957 Kinas "Store spring fremad" begynder

	Internationalt	Sovjetunionen	Østeuropa	Asien
1960-1965	1960 Brud mellem Sovjetunionen og Kina	Forsøg på reformer af planøkonomien 1964 Khrustjov afsættes og afløses af Brezjnev og Kosygin	1961 Berlinmuren	1962 Det store spring opgives
1965-1970			1968 "Foråret i Prag" slås ned -Brezjnevdoktrinen	1966 Kultur-revolutionen begynder
1970-1975	1975Helsingfors-aftalerne (CSCE)			1975 Kommunisterne overtager magten i Sydvietnam, Cambodia og Laos
1975-1980			1980 "Solidaritet" dannes i Polen	1976 Mao dør 1977 Deng Xiaopeng leder i Kina 1977 Kina begynder overgang til kapitalistisk økonomi
1980-1985		1982 Brezjnev dør og afløses af Andropov 1984 Andropov dør og afløses af Tjernenko		
1985-1990		1985 Tjernenko dør og afløses af Gorbatjov Fra 1985 Glasnost og perestrojka -reformer	9.11. 1989 Berlin-muren åbnes 1989 Kommunist-partierne opgiver magten. Oktober 1990 DDR optages i Forbundsrepublikken	
1990-1995		1991 Sovjetunionen opløses 1991-1996 Borgerkrige i det tidligere Jugoslaven		

Mellemøsten efter 1945

	Israel/Palæstina	Arabiske lande	Iran/Afghanistan
1945-1950	<p>1948 Storbritanniens Palæstina-mandat ophører - Israel udråbes som stat</p> <p>1948-49 Jødisk-arabisk krig - Israel sejrer. Flygtningeproblemet begynder</p>	<p>1945 Den arabiske ligastiftes</p> <p>1946 Jordan selvstændigt</p> <p>1949 Jordan besætter Vestbredden</p>	
1950-1955		<p>1952 Nationalistisk kup vælter Ægyptens konge-Nasser bliver leder</p> <p>1954 Den fransk-algierske kolonikrig begynder</p>	1954 Med USAs støtte afsætter Irans shah premierministeren og får enevældig magt
1955-1960	1955-56 Palæstinesiske guerilla-angreb på Israel fra Ægypten	<p>1956 Tunesien og Marokko bliver uafhængige</p> <p>1956 Nasser nationaliserer Suez-kanalen. Britisk-fransk-israelsk angreb på Ægypten</p> <p>1958 Nationalistisk kup vælter Iraks konge - Baath-partiet tager magten</p>	
1960-1965	<p>1964 PLO dannes som fællesorganisation for palæstinenserne</p> <p>1967 Junikrigen - Israel besætter Sinai, Golan og Vestbredden</p>	<p>1962 Frankrig trækker sig ud af Algier, som bliver uafhængigt</p> <p>1966 Baath-partiet tager magten i Syrien</p>	
1965-1970		1970 Jordan fordriver PLO	1971 Amerikansk-iransk alliance
1970-1975	1973 Oktoberkrigen - ingen sejrherer		
1975-1980	<p>1978 Camp David-aftalen</p> <p>1979 Fred mellem Israel og Ægypten</p>		<p>1978 Kommunistpartiet i Afghanistan tager magten -islamistiske mujahideens bekriker den nye regering</p> <p>1979 Islamisk revolution styrter shahen - fundamentalistisk styre</p> <p>1979 Sovjet-unionen rykker ind i Afghanistan</p>
1980-1985		<p>1980 Irak angriber Iran (første Golfkrig)</p> <p>1981 Muslimske fundamentalister dræber Ægyptens præsident Sadat</p>	

	Israel/Palæstina	Arabiske lande	Iran/Afghanistan
1985-1990	1982 Israel fordriver PLO fra Libanon	1988 Den irakisk-iranske krig slutter uden sejrherre	1988 Sovjetunionen begynder tilbagetrækning fra Afghanistan
1990-1995	1993 Aftale om palæstinensisk selvstyre i dele af Vestbredden 1995 Fredsaftale mellem Israel og PLO	1990 Irak besætter Kuwait 1991 USA fordriver Irak fra Kuwait (Anden Golfkrig) 1991 Algeriets islamister vinder parlamentsvalget, men bliver forbudt.	1992 Afghanske mujahideen fordriver den kommunistiske regering. Derefter borgerkrig.
1995-2000			1996 Talibanbevægelsen tager magten i Afghanistan 1998 Den arabiske Al Qaeda bevægelse erklærer krig mod USA 1998 Al Qaeda etablerer sig i Afghanistan i alliance med Taliban
2000-2010		2003 USA invaderer og besætter Irak og fordriver Baath-styret 2010 Fokelige protester i mange arabiske lande - Tunesiens præsident Ben Ali må gå af	11. 9. 2001: Al Qaeda angriber World Trade Center med kaprede rutefly 2001 USA invaderer og besætter Afghanistan
2011-2012		2011 Omfattende demonstrationer tvinger Ægyptens præsident Mubarak til at gå af 2011 Borgerkrig i Libyen ender med diktatoren Gadhaffis død. 2012 Borgerkrigstilstande i Syrien	2011 Amerikanske specialstyrker finder og dræber Osama bin Laden i Pakistan

Europæisk samling efter 1945

	Forsvarspolitik	EF/EU	Andet økonomisk og politisk samarbejde
1945-1950	1948 Vestunionen 1949 Atlantpagten/NATO		1948 OEEC 1949 Europarådet
1950-1955	1952 Grækenland og Tyrkiet optaget i NATO	1951 Kul- og Stålnationen	1950 Den europæiske betalingsunion (EPU) 1953 Europarådets menneskerettigheds-erklæring

	Forsvarspolitik	EF/EU	Andet økonomisk og politisk samarbejde
1955-1960	1955 Vesttyskland optaget i NATO	1957 Rom-traktaten om EF	1959 EFTA (Danmark med)
1960-1965		1972 Storbritannien, Danmark og Irland i EF	
1965-1970	1966 Frankrig trækker sig ud af det militære samarbejde i NATO		
1970-1975			
1975-1980		1979 Direkte valg til Europa-parlamentet 1979 Europæisk monetært samarbejde	
1980-1985	1982 Spanien optaget i NATO	1981 Grækenland i EF	
1985-1990		1986 Spanien og Portugal i EF 1986 Det indre marked	
1990-1995	1991 Maastricht-aftalen indfører udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde	1990 Østtyskland optages i Vesttyskland og dermed i EF 1991 Maastrichtaftalen -bl.a. om økonomisk-monetær union. 1993 Danmark tiltræder Maastricht med diverse undtagelser 1994 Maastricht-aftalen træder i kraft - EF bliver til EU 1995 Sverige, Finland, Østrig optages i EU	
1995-2000	1999 Polen, Tjekkiet og Ungarn i NATO	1999 Tjekkiet, Polen, Ungarn i EU 1990 Euroen indføres som regningsenhe	
2000-2005	2004 Estland, Letland, Lithauen, Rumænien, Bulgarien, Slovenien i NATO	2000 Nice-traktaten gør beslutnings-tagningen nemmere 2002 Euroen indføres som fysisk betalingsmiddel i en del medlemslande 2004 Nye medlemmer i EU: Estland, Letland, Lithauen, Rumænien, Bulgarien, Slovakiet, Slovenien, Cypern, Malta	
2005-2010	2009 Albanien og Kroatien i NATO	2007 Lissabon-traktaten om reform af EUs struktur 2009 Lissabontraktaten ratificeret af alle medlemslande	